

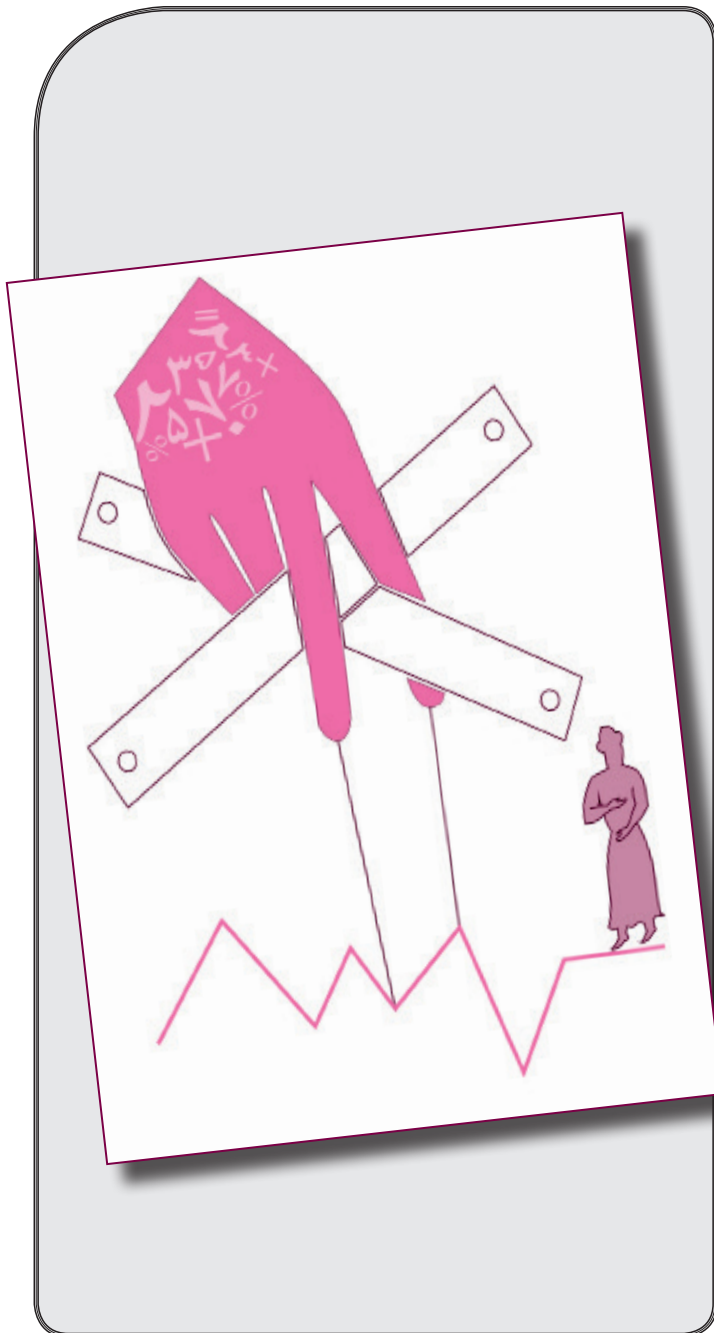
وظیفه جدید و مهم حسابداران حرفه‌ای در زمینه ارزیابی ریسک حقوق بشر

ترجمه: دکتر مهدی ناظمی اردکانی

T. Barman

وقتی مؤسسه‌های حقوقی متخصصی را برای مشاوره به شرکتها در زمینه حقوق بشر استخدام می‌کنند، شرکتها نیز باید در کل به این موضوع توجه کنند. طی چند دهه گذشته، این متخصصان جدید، در رویدادهای گوناگون، اهمیت بررسی افق پیش‌رو و نحوه تغییر چشم‌انداز مسئولیت شرکتها را به‌صورتی روشن گوشزد می‌کنند. حقوق بشر و تجارت، حوزه نوپدید پرشتابی است و از آنجا که هیچ شرکتی ممکن نیست بدون تحقیق کافی، مطمئن باشد که کل زنجیره تأمین «پاک» است، ارزیابی و پاسخگویی به ریسک بالقوه در این حوزه نیز به‌وضوح وظیفه‌ای برای حسابداران حرفه‌ای به‌شمار می‌آید.

در سالهای اخیر، محیط کار شرکتها دچار تغییرهای بازگشت‌ناپذیری شده است. از شرکتها انتظار می‌رود که بیش از پیش توضیح دهند که چه اقدامهایی را برای جلوگیری از فجایعی مثل ریزش ساختمان کارگاه تولید پوشاک رانا پلازا (Rana Plaza) انجام داده‌اند. این حادثه در سال ۲۰۱۳ در بنگلادش رخ داد و به قیمت مرگ هزار نفر تمام شد.

سازمان ملل متحد

وظیفه بخش خصوصی و

دولتی را

در زمینه

حقوق بشر

و تجارت

مشخص کرده است

شرکتها در زمینه حقوق بشر در تمام حوزه‌های تجاری دارند. بدین منظور، رهنمود انجمن جهانی حسابداران مدیریت خبره^۳، با عنوان تجارت و حقوق بشر: تکامل و پذیرش^۴، با همکاری شبکه انگلیسی بسته جهانی سازمان ملل^۵ تدوین شد. این راهنما قصد دارد به حسابداران حرفه‌ای در فهم این موضوع کمک کند که چگونه ممکن است مسائل حقوق بشر را در کارشان در نظر بگیرند و سپس رفع و رجوع کنند و چگونه ممکن است درباره رعایت حقوق بشر در جوامع محل فعالیتشان از دیگران یاد بگیرند و با آنها همکاری کنند. این چارچوب، پرسشهایی اصلی مطرح می‌کند که حسابداران باید از خودشان و از شرکتها بپرسند. پرسش نخست این است: آیا سازمان به‌طور آشکار تعهدش را به رعایت حقوق بشر اعلام کرده است؟ یا استاندارد تجاری مرتبطی مانند معاهده جهانی سازمان ملل را امضا کرده است؟ و مقررات درباره کارکردهایی

صنعت پوشاک، تنها صنعتی نیست که تحت تأثیر مسائل حقوق بشر است؛ به تقریب، قطعه‌های تمام محصولاتش که روی میز هر شخصی قرار دارد، از منگنه گرفته تا گوشی، ممکن است از سوی شرکتی خاکی در زمینه نقض حقوق بشر، تأمین شده باشد. برای نمونه، از نیروی کار اجباری یا کودکان بهره گرفته باشد؛ محیط کارش خطرناک باشد؛ درختها را ریشه‌کن و محیط زیست را تخریب کرده باشد؛ دست به آزار و اذیت زده و از داده‌ها سوءاستفاده کرده باشد (اگر حریم خصوصی نقض و یا به اشتراک‌گذاری غیرمجاز محتوا انجام شده باشد). وقتی به خانه برگشتید، به داخل یخچالتان نگاه کنید: در زنجیره تأمین محصولات زراعی و ماهی، ممکن است از شیوه‌های بی‌شرمانه فراوانی استفاده شود.

چارچوب محافظت، احترام و جبران^۱ سازمان ملل متحد، وظیفه بخش خصوصی و دولتی را در زمینه حقوق بشر و تجارت مشخص کرده است:

- دولتها وظیفه دارند از حقوق بشر محافظت کنند، به آن احترام بگذارند و آن را ترویج دهند،
- شرکتها وظیفه دارند به حقوق بشر احترام بگذارند، و
- قربانیانی که به دلیل امور تجاری خسارت دیده‌اند، باید امکان دریافت غرامت را داشته باشند.

در سال ۲۰۱۱، با توافق درباره اصول راهنمای تجارت^۲ و حقوق بشر، این چارچوب بهبود یافت. سازمانهای فراوان مختلفی از نقاط گوناگون دنیا، از جمله سازمانهای بزرگ و کوچکی که نماینده بخشهای صنعتی گوناگون هستند، این اصول راهنما را می‌پذیرند، و تأیید می‌کنند و آنها را در فعالیتهای روزمره‌شان رعایت می‌کنند. این اصول، تأثیر فزاینده‌ای بر بخشها و جوامع گوناگون، مانند جامعه مدنی، دولتها، سرمایه‌گذاران و سازمانهای چندملیتی و بین‌المللی و همچنین، انجمنهای شغلی گوناگون دارد.

همانطور که می‌دانیم، حسابداران حرفه‌ای وظیفه دارند به تدوین راهبردهای تجاری کمک کنند، پیامدهای تصمیمهای تجاری را تحلیل کنند، عملکرد را پیش‌بینی کنند و پیشنهادهایی برای بهبود به شرکتها ارائه کنند. همچنین، آنها باید از مسائل یا ریسک آگاه باشند و آنها را پاسخ دهند. بنابراین، بدیهی است که حسابداران نقش ویژه‌ای در کمک به

تخصیص منابع به فعالیتهای مختلفی مانند تحلیل ریسک حقوق بشر در کشور، تعامل با سودبران، ارزیابی پیامدها، یادگیری و توسعه، همیشه ضروری است و بسته به ریسک بالقوه، ممکن است برای بازسازی و جبران، نیاز به تخصیص منابع محدودی باشد؛ صرفه‌جویی کوتاه‌مدت هرگز ممکن نیست هزینه‌های درازمدت تحمیل شده را جبران کند.

حسابداران با توجه به تعهدی که به منشور اخلاقی حرفه‌ای خود دارند، نه تنها موظفند اطلاعات و داده‌هایی را به‌دقت بررسی کنند که نشان‌دهنده مدیریت مؤثر ریسک حقوق بشر و تأثیرهای آن است، بلکه باید برنامه‌های عملیاتی را برای مقرون‌به‌صرفه‌بودن فعالیتها و رفع نیازهای سودبران، بررسی کنند.

در نظر گرفتن ملاحظه‌های حقوق بشری در شرکت و به‌ویژه در سازمانهای پیچیده، فرایندی تدریجی است. با این حال، هر چقدر این مسیر زودتر شروع شود، پیشرفت در زمینه کاهش ریسک و بهره‌گیری از فرصتها پرشتاب‌تر خواهد بود. نکته اصلی برای پیشبرد امور این است که اطلاعات مرتبط و مهم در زمینه تصمیم‌گیری و تحلیل مدیریت و گزارش‌دهی، مدنظر قرار گیرند. حسابداران حرفه‌ای در سرتاسر جهان باید این مسئولیت را قبول کنند و حقوق بشر را از وظایف خود به حساب آورند. چرا همین امروز این کار را شروع نکنیم؟

پانوشتها:

- 1- Protect, Respect, and Remedy Framework
  - 2- Guiding Principles on Business
  - 3- Chartered Global Management Accountant
  - 4- Business and Human Rights: Evolution and Acceptance
  - 5- UN Global Compact's UK Network
- نهادی که به ترویج مسائل حقوق بشر، استانداردهای کاری، محیط‌زیست و مبارزه با فساد در میان شرکتهای انگلیسی می‌پردازد (مترجم).
- 6- Modern Slavery Act
  - 7- Dodd-Frank Act

منبع:

Barman T., *New -and Important- Role for Professional Accountants in Assessing Human Rights Risk*, www.ifac.org, 2016

مثل عوامل مؤثر در خرید را بررسی کرده است؟ یا ارزیابی صلاحیت را انجام می‌دهد؟

توجه به تغییرهای حوزه نظارتی و حقوقی مهم است. این حوزه با تدوین قوانین جدید ملی مانند **قانون برده‌داری مدرن**^۶ در بریتانیا، به‌خصوص مفاد **قانون داد-فرانک**^۷ در امریکا و برنامه‌های عملیاتی ملی کشورهای مختلف که مطابق با اصول راهنمای تجارت و حقوق بشر هستند، شتاب بیشتری گرفته است.

برای شناسایی ریسک مرتبط با رعایت‌نشدن حقوق بشر که ممکن است تأثیر منفی بر سودبران بگذارد، باید راهبردهای تجاری و برنامه‌های موجود شرکت بازنگری شوند. در صورتی که اطلاعاتی به‌دست بیاید که بیانگر وجود ریسک باشد، باید نحوه مدیریت ریسک به‌صورت مستقیم یا از طریق زنجیره تأمین، به‌صورت مداوم ارزیابی شود. شایان ذکر است که این پاسخها ممکن است زمانگیر و نیازمند تلاش مداوم و هماهنگ باشد. برای نمونه، با وجود میلیونها سودبر در زنجیره تأمین، شرکت بین‌المللی کالاهای مصرفی **یونیلور (Unilever)** پذیرفت که می‌تواند برخی قطعه‌ها را که روی دیگران تأثیر می‌گذارند، کنترل کند. تشخیص مشکلاتی در زنجیره تأمین و سپس دریافت بازخوردها و اشتراک دانش حاصل از آن، به حل این مسائل کمک می‌کند، و نیاز به بهبود مداوم از طریق شفافیت و پاسخگویی به‌عنوان محرک مهم را آشکار می‌سازد.

همکاری با دیگر سازمانهای حاضر در زنجیره تأمین، به‌ویژه در زمینه گزارش‌دهی و آموزش و توسعه شرکت، برای افزایش درک و آگاهی از فرایندها و سیاستهای مرتبط، ضروری است. برای نمونه، **نیومونت ماینینگ (Newmont Mining)** با مناطق و بخشهای مختلف خود شرکت و متخصصان حقوق بشر و سودبران اصلی خارج شرکت، برای شناسایی بارزترین ریسکهای حقوق بشری همکاری کرد؛ به‌خصوص معدن که بخشی پرریسک است و به‌احتمال زیاد، تأثیرهای منفی حاصل از نقض حقوق بشر در آن عظیم خواهد بود. در نظر گرفتن ریسکها و مسائل حقوق بشر در مدیریت شرکت، باعث می‌شود که شرکت مقبولیت کافی نزد دیگران برای ادامه کار داشته باشد.